

POSTANOWIENIE

Dnia 8 sierpnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie ze skargi A. D. o wznowienie postępowania zakończonego
postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 14 listopada 2008 r.,

w sprawie z wniosku A. D., J. D.

i T. E.-K.

przy uczestnictwie A. D., M. D., W. D., Miasta Stołecznego Warszawa, H. S., A. D.

i A. G.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 8 sierpnia 2012 r.,

zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Okręgowego

z dnia 10 października 2011 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy odrzucił skargę A. D. o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem tego Sądu z dnia 14 listopada 2008 r. Z uzasadnienia kwestionowanego orzeczenia wynika, że skarżąca, żona uczestnika J. D., nie brała udziału w postępowaniu dotyczącym żądania stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie, ale wiedziała zarówno o tym, że jest ono prowadzone, jak i o wydanym przez Sąd Okręgowy postanowieniu. Nie podjęła jednak żadnych działań mających na celu wstąpienie do postępowania, uznając, że jako współposiadaczka nieruchomości jest automatycznie objęta skutkami postępowania, a zatem kwestia jej udziału nie ma znaczenia. Wobec tego nie może powoływać się na podstawę wskazaną w art. 401 pkt 2 k.p.c. Ponadto skarga została złożona po upływie terminu przewidzianego w art. 407 § 1 k.p.c., ponieważ wiedza o toczącym się postępowaniu obejmuje również wiedzę o wydaniu w dniu 14 listopada 2008 r. postanowienia kończącego postępowanie odwoławcze, zwłaszcza w posiedzeniu, podczas którego Sąd dokonał ogłoszenia go, brał udział mąż skarżącej.

W zażaleniu skarżąca domagała się uchylecia zaskarżonego postanowienia, zarzucając że z obrazą art. 328 § 2 k.p.c. Sąd nie odniósł się do kwestii, czy powinna być wezwana do udziału w postępowaniu, skoro jej posiadanie mogło również prowadzić do nabycia własności. Naruszenie art. 407 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy wiąże z przyjęciem domniemania, że miała wiedzę o postępowaniu prowadzonym na wniosek jej męża oraz świadomość konieczności udziału w niej i wydania niekorzystnego orzeczenia. Skargę wniosła przed upływem terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c., liczonego od wydania prawomocnego postanowienia o odrzuceniu jej wniosku o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulujące postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia nie określają kręgu zainteresowanych, odsyłając w tym zakresie, zgodnie z systematyką księgi drugiej do art. 510 § 1 k.p.c., który przewiduje, że zainteresowanym jest każdy, czyich spraw dotyczy wynik postępowania. Wskazuje to na szerokie ujęcie tego wyrażenia w tym znaczeniu, że zainteresowanie wynikiem obejmuje zarówno bezpośredni, jak

i pośredni interes, wskazujący na udział w postępowaniu. Należy zatem przyjąć, że zainteresowanymi bezpośrednio udziałem w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia są dotychczasowy właściciel oraz ten, kto twierdzi, że nabył własność rzeczy przez zasiedzenie. Pośrednie zainteresowanie i możliwość brania udziału w postępowaniu dotyczy osób, które mają rzecz w posiadaniu nieprowadzącym do zasiedzenia (dzierżawca, użytkownik), a w odniesieniu do zasiedzenia nieruchomości właściciele sąsiednich nieruchomości, jeśli wysuwają pretensje do tej nieruchomości lub przygranicznych pasów gruntu. Sąd ma obowiązek czuwania z urzędu nad tym, aby w postępowaniu brali udział wszyscy zainteresowani. W celu ustalenia kręgu zainteresowanych może żądać od wnioskodawcy lub uczestników postępowania informacji, które pozwolą na ustalenie kręgu zainteresowanych i jeżeli nie biorą udziału w postępowaniu, na wezwanie ich do udziału w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2001 r., I CKN 1359/00, niepubl.). Niezależnie od tego uzupełnienie kręgu uczestników może być dokonane także z inicjatywy osoby zainteresowanej, która wiedząc o toczącym się postępowaniu powinna domagać się dopuszczenia do udziału w nim (art. 510 § 1 k.p.c.). Niewezwanie do udziału w sprawie nie prowadzi do nieważności postępowania, ale stanowi uchybienie procesowe, które może mieć wpływ na wynik sprawy. Niewzięcie przez zainteresowanego udziału w sprawie nie powoduje nieważności postępowania (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2010 r., III CZP 112/09, OSNC 2010, nr 7-8, poz.98). W art. 524 § 2 k.p.c. przyznane zostało zainteresowanemu, który nie brał udziału w postępowaniu, uprawnienie do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, jeżeli wydane postanowienie narusza jej prawa, przy czym chodzi tu o naruszenie prawa materialnego. Odesłanie w art. 524 § 2 zd. 2 k.p.c. do przepisów o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.) oznacza, że zainteresowany zobowiązany jest do wykazania, że nie brał udziału w postępowaniu zakończonym kwestionowanym orzeczeniem z przyczyn od siebie niezależnych. Nie wypełnia tego wymagania fakt niebrania przez zainteresowanego w postępowaniu mimo, iż widział o tym, że takie postępowanie jest prowadzone, ale nie wstąpił do niego, choć nic nie stało na przeszkodzie wykonaniu uprawnienia objętego art. 510 § 1 k.p.c. (por. uchwała

Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 1974 r., III CZP 88/74, OSNCP 1974, nr 1, poz. 4). Wobec tego skarżący powinien uprawdopodobnić, że nie wiedział o toczącym się postępowaniu i brak jest jakiegokolwiek jego winy w niewzięciu udziału w sprawie.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy przyjął, że skarżąca wiedziała o toczącym się postępowaniu, a o wydaniu skarżonego postanowienia dowiedziała się w dniu jego ogłoszenia, opierając się na niejednoznacznych wypowiedziach pisemnych oraz domniemaniu, że skoro wiedział mąż skarżącej, to wiedziała i ona. Dla takiej konstatacji brak, na obecnym etapie sprawy, dostatecznych podstaw. Skarżąca posiadała materialnoprawne uprawnienie do udziału w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia, a zatem celem stwierdzenia istnienia przesłanek objętych art. 524 § 2 w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c. należało co najmniej ją wysłuchać. Chodzi bowiem o przesłanki zawinienia, które są związane ze świadomością charakteru postępowania i udziału w nim, co ma szczególne znaczenie, w wypadku, gdy ma miejsce samoistne posiadanie nieruchomości przez współmałżonków. Zachodziła również, dla oceny kwestii wiedzy o postępowaniu i zawinienia skarżącej, konieczność rozważenia wszystkich okoliczności sprawy. Dotyczy to także dochowania terminu do wniesienia skargi przewidzianego art. 407 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.